

ДОКЛАД

от Карамфила Ранкова Тодорова
съдия в Софийски градски съд,
командирана в Софийски апелативен съд

№ 11-06-269 / 08-04-2014
ЗС
08.04.14

В изпълнение на Заповед № 95-20-12 от 28.03.2014г. на ВСС за командироване взех участие в среща на 01.04.2014г. в Брюксел, Белгия. Темата бе въвеждане и прилагане на Рамково решение на Съвета 2002/584/ПВР от 13.07.2002г. относно Европейската заповед за арест и процедурата за предаване между държавите – членки

В нея участваше като втори национален експерт прокурор Радосвет Андреев от ВКП.

Срещата протече интензивно и ползотворно. Беше модерирана от представители на Главна дирекция „Правосъдие“ на Европейската комисия. Участие взеха и представители на Евроджъст.

Двадесет и седем страни – членки бяха представени със свои експерти от различни държавни органи – министерства на правосъдието, полиция, прокурори, постоянни представители на държавите към Европейския съюз, съдии.

Срещата започна с въстъпление на г-н Петер Чонка от Главна дирекция „Правосъдие“ към ЕК.

Премина се към втори панел представен от г-жа Триша Харкин също от Главна дирекция „Правосъдие“ към ЕК. Той бе посветен на изготвяне и допълване на въпросник за статистически данни относно ЕЗА. Посочи се, че от 2005 г. страните – членки осигуряват статистически данни относно ЕЗА на основата на стандартен въпросник за количествена информация свързана с практическото прилагане на ЕЗА – документ 8111/05 COPEN 75 15 от април 2005г. Към 2010г. обаче се оказва, че надеждността и възможността за анализ на цифрите са компрометирани от въпроси като:

- неподаване на информация за периода 2005 – 2012г. от две до девет страни – членки.

- липса на еднакво разбиране на понятията използвани във въпросника и периодите от време включени в данните.

- текстови отговори, които ограничават възможността за количествено сравнение за целите на въпросника.

Посочи се, че е изготвен нов въпросник - Документ 11356/13 COPEN 97 24 от юли 2013г. Във връзка с това страните – членки следва да отговорят на въпросите до 1 – ви май всяка година за данните от предходната година. Новият въпросник е обогатен с обяснителни бележки по отношение на термините и начина, по който се изчисляват сроковете, осигуряване на сравними количествени данни, ръководство за отговор на въпросите при специфични обстоятелства, които могат да възникнат при множество престъпления за една ЕЗА или повече от едно основание за отказ.

Новото във въпросника е събирането на данни за броя на издадените ЕЗА според категорията престъпления. Разработени са 11 разширени категории престъпления. Ново е също и подвеждането на отказите да се изпълни ЕЗА под 20 основания. Всички те отговарят на специалните норми от Рамковото решение за ЕЗА. Това ще позволи събирането на сравними количествени данни от държавите – членки и

на европейско ниво за причините за неизпълнение на ЕЗА. Първата година, за която въпросникът ще бъде използван е 2014г. като данните ще се представят на Комисията за анализ през 2015г.

Подчерта се важноста на това всички държави – членки да осигуряват статистика. Според презентацията на г-жа Харкин, в нито една година след 2005г. информацията не е била пълна. Това дискредитира възможността да се провежда сравним анализ. Специалната молба е държавите да се ангажират с попълването на въпросника, което ще допринесе за подобряване на процеса по приложение на закона.

Втората презентация от г-н Томас Дебски от Дирекция „Правосъдие” на ЕК бе посветена на портала на ЕК за електронно правосъдие.

Основното в портала е разширяването на информацията, достъпна по електронен път за правосъдните системи на държавите – членки, с възможности за избор на определен адвокат, нотариус, бизнес регистър, определяне на компетентен съд. Посочи се, че целта на електронния портал е достигане от едно място до всички юридически материи от съответните държави. Насочен е към граждани, юристи и органи на съдебната власт. Обясни се, че сайтът на Европейската съдебна мрежа ще премине към този портал. Ще се създаде регистър на несъстоятелността, търсачка на съдебна практика, данни от съдилищата, поземлени регистри, регистър на преводачи.

Следваше изложение на г-н Ян Ван Гевер, зам.-главен прокурор към Апелативен съд Брюксел, автор на книга посветена на въпросите за ЕЗА. Посочи се, че Рамковото решение за ЕЗА е транспонирано в белгийското законодателство през декември 2003г. Каза се, че е добре известно, че не всички изпълняващи страни имат еднаква степен на доверие. В презентацията се засегнаха няколко основни момента: „правилото за неразследване” в процеса по разглеждане на ЕЗА, обжалваемостта на решението за предаване, необжалваемостта на решението за издаване на ЕЗА, причини за отлагане на делата, нарушаването на човешките права като основание за отказ, конкуренция на множество ЕЗА от различни държави – членки, процедурата по издаване на ЕЗА съгласно белгийското законодателство. Посочи се, че Апелативният съд Брюксел е разгледал 64 дела за ЕЗА през 2013г. Цифрата расте с всяка година. Все още съществуват непропорционални искания за предаване (такива които не отговорят на принципа на пропорционалността), но те са редки. Понякога процесите продължават над три месеца. В този случай, правилно се повдига въпросът дали ЕЗА не може да се замести с молба за правна помощ. Призоваване на лицето също може да има своето място. Повдигане на осъзнатостта за алтернативни възможности би следвало да доведе до намаляване на броя на ЕЗА. Отрази се, че това е нещо, което следва да бъде сторено в Белгия. Преди да се издаде ЕЗА трябва да се провери възможността за трансфер на осъденото лице или трансфер на наказателното производство.

След тази презентация се премина към презентация на представителя на Полша относно приложението на ЕЗА. Посочиха се конституционни положения, решения на Конституционния съд относно определянето на предаването, съдебна практика. Като основания за отказ да се предаде лицето, съгласно съдебната практика, се посочиха исканото лице да не е извършило престъплението, за което се иска и описанието на престъплението да е неясно до степен да не може да се квалифицира правно. Също така се посочи и нормата на чл. 607s от НПК на Полша, съгласно която ЕЗА издадена за изпълнение на присъда за лишаване от свобода или мярка изискваща лишаване от свобода срещу лице полски гражданин или лице, на което е предоставено убежище в РПолша, няма да се изпълнява освен ако исканото лице не даде съгласие за предаване. Видно от представена скала на издадените ЕЗА за 2011 г. те са 3809, а за 2012 г. – 3497. Пикови години са 2008 и 2009г. с издадени съответно 4829 и 4844 ЕЗА.

Бе отделено специално внимание на принципа на пропорционалността съгласно Рамковото решение за ЕЗА и Наръчника за издаване на ЕЗА. Разумът на Рамковото решение, каквото е и разбирането на Дирекция „Правосъдие“ на ЕК, е европейски заповеди за арест да не се издават за маловажни престъпления и да се съобразява принципа на пропорционалността – за съответност на инструментариума на ЕЗА на тежестта на престъплението. За изясняване на този принцип от полска страна бе посочено, че се провеждат обучения на магистрати, двустранни срещи, изготвят се специални материали с предмет съответния принцип. Именно във връзка с този принцип е разработено и изменение на закона – чл. 607а от НПК на Полша, съгласно който издаването на ЕЗА е недопустимо, ако не се изисква от интересите на правосъдието. Също така издаването на ЕЗА е недопустимо, когато: 1. се води наказателното производство за престъпление наказуемо с лишаване от свобода до една година. 2. следва да се изпълни наказание лишаване от свобода или мярка свързана с лишаване от свобода до четири месеца. Като предизвикателства пред полската правосъдна система се очертаха приложението на принципа на пропорционалността, промяна на системата от наказания като се предвидят повече финансови санкции за сметка на наказанията лишаване от свобода, въвеждането на директивата за достъп до правна помощ, изготвяне на наръчници, провеждане на обучения за повишаване на информираността и осъзнатостта на проблематиката.

Втората половина на срещата бе посветена на докладване на конкретни отговори от всяка страна – членка по предварително раздадени въпросници. Участниците бяха разделени в две групи. В първата работна група участие взе прокурор Андреев, а във втората аз.

За подготовката на отговорите по този доклад следваше да се осигурят предварителни статистически данни.

България, в лицето на Министерство на правосъдието, чието съдействие потърсих, обаче не разполага с централизирана статистическа информация по въпросите, поставени пред втората работна група, които се съдържаха във въпросника, а те бяха:

1. Какво е средното време за предаване на лице в случаите на съгласие (по българския закон - чл. 45 ЗЕЕЗА) или несъгласие при общата процедура.

2. Попада ли това време в срока по чл. 17 от Рамковото решение за ЕЗА.

3. Колко често вашите съдебни органи уведомяват издаващата държава за забавяния и причините за тях в случаите на надвишаване срока с 30 дена съгласно чл. 17.4 от РР.

4. Кои са повтарящите се причини за отлагане на разглеждането на ЕЗА. Имате ли добри практически решения на проблема с неспазването на сроковете, които може да споделите с другите страни – членки.

5. Какво е положението, когато едва при получаването на ЕЗА се научава за воденото срещу исканото лице наказателно производство. Дали необходимата в този случай от координация между съдебните власти се отразява на сроковете. Трябва ли тези ситуации да се отчитат като изключителни обстоятелства, които оправдават неспазването на срока.

6. Какви са възможностите във вашата държава за обжалване на решението: в случаите на предаване - от исканото лице, и в случаите на отказ – от искащата държава. Имат ли тези жалби суспензивен характер. Колко средно продължава такова обжалване.

6. Ще доведе ли решението по делото Джеръми С-168/13 от 4 април 2013 на CJEU до промени в прилагането на правото за ЕЗА. Каква е ситуацията във вашата държава в светлината на решението и на възможността лицето да бъде информирано за

искането за продължаване на заповедта за друго престъпление, различно от това, за което е предадено, и подаването на жалба със суспензивен ефект срещу решението за даване на съгласие за такова продължение.

7. Как да се осигури правото на защита на исканото лице при положение, че то е предадено на другата държава и не е в изпълняващата. Може ли да се изпрати молба за правна помощ, с която да се информира лицето.

8. Кое е решението за съответствие на тази процедура с кратките срокове за разглеждане на делото.

9. Има ли други правни средства, освен жалбите, като: възобновяване или обжалване на самото решение за задържане. Има ли такива практически случаи.

10. Има ли обстоятелства при които исканото лице разполага с право на иск за обезщетение във вашата държава както като изпълняваща, така и като издаваща. Има ли такива случаи на практика.

Поради липсата на централизирана база данни проведех самостоятелен анализ на статистиката и част от делата за ЕЗА в Софийски градски съд, от който да направя необходимите изводи. При това се установи, че за 2011 г. са разгледани 73 дела, от които 5 отказа, за 2012г. – 41 дела, от които 3 отказа, и за 2013 г. – 42 дела, от които 4 отказа.

Средното време за разглеждане на дела със съгласие за предаване е около 5 дена, без съгласие - 39 дена, а времето за разглеждане на делото на втора инстанция -7.1 дена. Това време попада в рамките на сроковете по Рамковото решение.

Относно това колко често съдебни органи уведомяват издаващата държава за забавяния и причините за тях в случаите на надвишаване срока с 30 дена съгласно чл. 17.4 от РР установих, че уведомяването става в рамките на процеса, в който най – често се изисква допълнителна информация, както когато искането следва да се доизясни, така и когато се искат допълнителни гаранции, т.е. под формата на допълнителни въпроси, от които се вижда, че има забавяне. Но при преглеждането на делата констатирах слабост състояща се в това, че съдът не винаги отделно постановява да се уведоми издаващата държава за постановения акт или пък на самостоятелно основание – когато има забавяне – за причините за това.

Уместно предложение в тази връзка е да се обърне внимание (без да зная каква е практиката в страната) за задължението по чл. 53 ЗЕЕЗА, а именно – окръжният съд уведомява незабавно издаващия орган за решението му по ЕЗА и за действията по изпълнението му, които ще се предприемат.

Също така се забелязват слабости и в приложението на чл. 49 ЗЕЕЗА , а именно: ал.1 - „Когато ЕЗА не може да бъде изпълнена в сроковете по чл. 45 ал. 3 и чл. 48 ал.3 , съдът незабавно уведомява за това издаващия орган, като излага мотивите за забавянето. В този случай сроковете се продължават с още 30 дни, и ал.2 – „ Когато производството не е приключило в 90 дневен срок от задържането на лицето от полицията, съдът незабавно уведомява Евроджъст за закъснението, като излага мотиви за това.

Трябва да се отбележи обаче, че случаи на надвишаване на 60 дневния, респективно 90 дневния срок за разглеждане на делата са изключително редки.

Като причини, които водят до забавяне (отлагане на делата) от наша страна се посочиха: необходимостта от гаранции, каквито често липсват при внасянето на искането, изискване на допълнителна информация, при нужда от изясняване на искането, направени възражения от страна на защитата касаещи чуждото производство, които се проверяват, случаи на невявяване на исканото лице, когато не е задържано.

От повечето от страните – членки като причина за отлагане се посочи основно нужда от допълнителна информация или изясняване на искането.

Интересен пример бе Естония, която посочи, че няма случаи на забавяне.

Изясни се, че в България исканото лице има право на обжалване на решението за предаване и жалбата е със суспензивен характер. В някои от държавите – членки исканото лице обаче няма такова право.

Отворени за дискусия останаха два въпроса. Първият - за това как да протече производството по даване на съгласие от изпълняващата държава за наказателно преследване за друго престъпление от това, за което лицето е предадено. В този смисъл е и решението по делото Джеръми, поставящо предизвикателства поради кратките срокове на производството – 30 дена, и правото на защита на исканото лице да знае и участва в това производство. Вторият въпрос касае положението, когато едва при получаването на ЕЗА се научава за воденото срещу исканото лице наказателно производство и дали необходимата в този случай координация между съдебните власти се отразява на сроковете и дали трябва тези ситуации да се отчитат като изключителни обстоятелства, които оправдават неспазването на срока.

Относно правото на обезщетение се посочи, че такова е уредено с основание незаконно задържане съгласно Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

Обобща се, че всички държави – членки спазват сроковете за разглеждане на дела, както и че причините за отлагане са свързани най- често с искания за допълнителна информация.

Видно е от изложеното, че пред държавите – членки се поставят високи изисквания за водене на статистика не само за броя на делата и техния изход, но и специфика като: продължителност в случаите на съгласие или не, класификация според причините за отлагане, според това уведомява ли се издаващата страна за причините за отлагане и др.

Уместно в тази връзка би било изграждане на централизирана база данни, която да събира и обобщава информация от всички съдилища по тези критерии. (на въпросника изработен от ЕК) Това ще допринесе за яснота на въпроса с прилагането на ЗЕЕЗА, респективно какви са предизвикателствата, проблемите и как могат да бъдат решени. Ще допринесе и за това България да може да отговори обосновано на изискванията за информация, а и за качествен анализ поставени от Европейската комисия. Относно необходимостта от аналитична информация уместно би било ежегодно изготвяне на доклади с обобщаване на състоянието на правоприлагането във връзка с ЕЗА.

По отношение на първия работен доклад, чието изнасяне следваше да стане от прокурор Андреев, въпросите бяха:

1. Какъв е процентът на отказите да се предаде лице.
2. Какви са най – честите основания за отказ.
3. Кой откази имат основание в чл. 4.1 от Рамковото решение за ЕЗА (РР) – липса на двойна наказуемост и по отношение на какви престъпления възникват.
4. Когато е налице основанието за отказ по чл. 4.2 от РР – производство в изпълняващата държава, има ли ситуации, в които съдебните власти контактуват, за да определят най – доброто място за водене на наказателно производство. Прилага ли вашата държава Рамково решение за конфликт на юрисдикции (РР 2009/948/ПВР от 30 ноември 2009) в такива случаи.
5. Как вашата държава съобщава отказите и причините за тях на издаващата държава. Използва ли вашата държава „Стандартен формуляр за решенията за ЕЗА” съгласно Допълнение IX на Наръчника за ЕЗА (Документ на Съвета 17195/10COPEN 275, 7 от декември 2010г.)

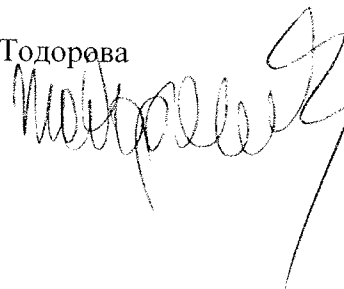
6. Когато като издаваща държава получите уведомление за отказ, какви стъпки предприемате. Има ли обобщение на решенията, които се издават.

7. В кои насоки във вашето въвеждащо РР за ЕЗА законодателство имате различни правила/възможности за вашите граждани.

Видно и от този въпросник, пред България се поставят същите предизвикателства, каквито и по втория – необходимост от информация и качествен анализ на делата по ЕЗА.

София
08.04.2014г.

Карамфила Годорова

V

no T. 2

ДО
ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

Хр. Карамфила Тодорова
10.04.2014г.
[Signature]

ДОПЪЛНИТЕЛЕН ДОКЛАД

№ на вноса	Дата
11-06-269	09-04-2014

към доклад вх. № 11-06-269/08.04.2014г.

от Карамфила Ранкова Тодорова
съдия в Софийски градски съд
командирана в Софийски апелативен съд

За
10.04.14
[Signature]

В допълнение към цитирания доклад следва да се посочи, че статистиката в Софийски градски съд за броя на делата, касаещи производства по ЕЗА, се води общо и включва производства по чл.14 ЗЕЕЗА (екстрадиционно производство) и производства по чл. 44 ЗЕЕЗА (производство по предаване по ЕЗА)

Това налага прецизиране на посочените в основния доклад данни, като от делата разгледани през:

2011 г. – общо 73 дела, от които 8 по чл. 14 ЗЕЕЗА, без регистрирани откази, 65 по чл. 44 ЗЕЕЗА - от които 4 отказа,

2012г. – 41 дела, от тях – 8 дела по чл. 14 ЗЕЕЗА, от които един отказ, 33 дела по чл. 44 ЗЕЕЗА, от които – 2 отказа.

за 2013г. – 42 дела по ЗЕЕЗА, от тях по чл. 14 ЗЕЕЗА – 15, постановени 2 отказа, по чл. 44 ЗЕЕЗА – 27 дела, от които 2 отказа.

Изложеното налага извод за необходимост от отделяне на статистиката за производствата по ЕЗА от екстрадиционните производства, доколкото само първите имат отношение към Рамковото решение за ЕЗА и са предмет на анализ от Европейската комисия.

Следва да се счита, че дадените данни не претендират за изчерпателност и нямат официален характер.

Настоящият доклад да се счита част от основния подаден под № вх. № 11-06-269/08.04.2014г. на ВСС.

09.04.2014г.
София

[Signature]
Карамфила Тодорова